

YAŞLI BAKIMI PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARININ BELİRLENMESİ DETERMINING THE ATTITUDES OF ELDERLY CARE PROGRAM STUDENTS ABOUT AGEISM

Ebru SÖNMEZ SARI¹, Dilek YILDIRIM GÜRKAN²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Bayburt

² Öğr. Gör. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yozgat

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yaşlı bakımı programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının belirlenmesidir.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, yaşlı bakımı programında öğrenim gören 133 öğrencinin tamamı ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için IBM SPSS 25 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 20.4±2.31'dir. Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması 84.78±9.24 olup, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Sadece mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmak istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Sonuç olarak çalışmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik olumlu tutumlara sahip olduğu bulunmuştur. Ayrımcılığın önlenmesi ve öğrencilerin olumlu tutumlarını daha fazla geliştirmek için ders içeriklerinde yaşlıya ilişkin konuların daha fazla vurgulanması diğer sağlık mesleklerinde de yaşlı ayrımcılığını azaltmada yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Yaşlı, Yaşlı ayrımcılığı.

Abstract

Objective: The aim of this study is to determine the attitudes of aged care program students towards ageism.

Materials and Methods: This descriptive study was conducted with all 133 students studying in the aged care program. Personal information form prepared by the researcher and Ageism Attitude Scale (AAS) were used as data collection tools. IBM SPSS 25 program was used for the analysis of the data obtained. Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used in the analysis of the data.

Results: The mean age of the students participating in the study is 20.4±2.31. The total mean score of the students in AAS was 84.78±9.24, and it was determined that the students' attitudes towards ageism were positive. Only the negative attitudes of the students who did not want to work with elderly individuals after graduation were found to be statistically significant (p<0.05).

Conclusion: As a result, in the study, it was found that the students had positive attitudes towards ageism. It is thought that emphasizing the subjects related to the elderly more in the course content in order to prevent discrimination and to improve the positive attitudes of the students more will be beneficial in reducing ageism in other health professions.

Key words: Ageism, Elderly, Student.

ORCID ID: E.S.S. 0000-0001-7337-4853; D.Y.G. 0000-0001-8967-7939

Sorumlu Yazar: Dilek YILDIRIM GÜRKAN, Öğr. Gör. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yozgat

E-mail: dilek.yildirim@yobu.edu.tr

Geliş tarihi/ Date of receipt: 01.03.2022

Kabul tarihi / Date of acceptance: 15.04.2022

GİRİŞ

Günümüzde yaşlı nüfus hızlı bir şekilde artmaktadır. Dünyada yaşlı nüfusun 2050 yılına kadar 2 milyar olması beklenmektedir (1). Ülkemizde de 2022 yılında yaşlı nüfus oranı %9,7'dir (2). Yaşlıların uzun yaşaması kadar kaliteli yaşlanıp yaşlanmadığı durumunun önemli olduğu ifade edilmektedir. Yaşam kalitesinin artmasının, yaşlı bireyin haklarının korunup, bağımsızlığının sağlanması ile mümkün olabileceği, eğer yaşlı birey yaşadığı toplumda yaşlılığa ve yaşlı bireylere ilişkin önyargı ve tutumlara maruz kalıyorsa yaşam kalitesinin olumsuz etkilenebileceği belirtilmektedir (3).

Bir birey veya gruba sadece yaşından dolayı yapılan ayrımcılık yaşlı ayrımcılığı olarak tanımlanmaktadır. Toplumda "ayrımcılık" kavramı olumsuzluk çağrıştırmasına rağmen olumlu yönlerinin de olduğu ve yaşlılara yönelik pozitif ayrımcılığı da kapsamaktadır. Yaşlı ayrımcılığı (Ageism); ilk defa 1969 yılında Gerontolog olan Robert Butler tarafından tanımlanmıştır. Butler yaşlı ayrımcılığının, ırk ayrımcılığı ve cinsiyet ayrımcılığı gibi bir ayrımcılık olduğunu ifade etmiştir (4).

Çoklu sağlık sorunlarının olması nedeniyle yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerini en çok kullanan yaş grubu olduğu bilinmektedir. Bu durumun toplumsal bir sonucu olarak yaşlı bireyler yaşlı ayrımcılığına maruz kalabilmektedir (4,5). Ayrıca sağlık hizmeti sunan profesyonellerin yaşlı bireylere karşı olan tutumunun sunulan bakımın kalitesini etkilediği de belirtilmektedir (5,6).

Literatürde üniversite öğrencilerinin yaşlılığa ve yaşlılara karşı tutumlarını belirlemeye çalışan birçok çalışma yapıldığı görülmüştür (7-15). Adıbelli ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin, yaşlılığı "bağımlılık", "pasiflik" ve "yoksulluk olarak algıladıkları ve mezuniyet sonrası en az çalışmak istedikleri grubun ise

yaşlı grup olduğu bulunmuştur (7). Ünsar ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da öğrencilerin %52'sinin mezun olduktan sonra yaşlı bireyler ile çalışmak istemediği belirtilmiştir (14).

Sağlık profesyonellerinin yaşlılara ve yaşlılığa yönelik ön yargı, inanç ve tutumları hem yaşlıya karşı davranış ve kararlarını hem de yaşlı bireylere sunulan sağlık hizmetlerini ve verilen bakımın kalitesini etkilemektedir (3,16). Yaşlılarla iletişim halinde olmanın ve yaşlanma süreciyle ilgili eğitim verilmesinin yaşlanmaya yönelik tutumlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (17). Smith ve arkadaşlarının üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada yaşlı bireylerle daha fazla zaman geçirmenin ve onlarla etkileşim içerisinde olmanın, yaş ayrımcılığına dayalı görüşleri azaltabileceği ifade edilmiştir (15).

Yaşlıya hizmet ve bakım verecek olan yaşlı bakımı öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlanma konusuna dikkatlerini çekip, farkındalıklarını artırmak ve yaşlı bireylerle daha fazla etkileşim içerisinde olabilmelerini sağlamak son derece önemlidir. Bu bağlamda çalışmamızın amacı bir üniversitedeki yaşlı bakımı programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemektir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma Tasarımı

Araştırma, bir üniversitedeki yaşlı bakımı programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Yaşlı bakımı programında öğrenim gören 143 öğrencinin 133'ü çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu

Literatür doğrultusunda hazırlanan kişisel bilgi formu; kaçınıcı sınıfta olduğu, yaş, cinsiyet, medeni durumu, doğduğu yer, şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri yaşlı bireyler ile aynı evde yaşama durumu ve hangi yaşlı birey/bireylerle yaşadığı, yaşlılık kavramının hangi ifadeleri çağrıştırdığı ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmayı isteme durumları ile ilgili toplam 9 sorudan oluşmaktadır (7,14,15).

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)

Yaşlı bireylere yönelik ayrımcılığı değerlendiren YATÖ, Vefikuluçay-Yılmaz ve Terzioğlu tarafından geliştirilmiştir (18). Ölçek 23 maddeden oluşup 3 alt boyutu vardır. Alt boyutları; yaşının yaşamını sınırlama (1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık (2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20) ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılıktır (3, 10, 11, 15, 16, 18). Ölçek beşli likert tiptedir. Ölçekte olumlu ve olumsuz tutum ifadeleri vardır. Olumlu tutum ifadeleri; 5 (Tamamen katılıyorum), 4 (Katılıyorum), 3 (Kararsızım), 2 (Katılmıyorum), 1 (Kesinlikle katılmıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. Olumsuz tutum ifadelerinde ise ters puanlama yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 115, minimum puan ise 23'tür. Ölçekten alınan yüksek puan öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu, düşük puan ise öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0,80'dir. Çalışmamızdaki Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ise 0,71'dir.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri, Mart-Mayıs 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama araçları ders aralarında uygulanmıştır.

Araştırmanın amacı öğrencilere anlatılmış ve veri toplama araçlarını doldurmaları istenmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanması ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

İstatiksel Analiz

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için IBM SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistik olarak yüzde, sayı, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, nonparametrik test olarak Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Yapılan bu çalışmanın sonuçları, araştırmanın yapıldığı üniversitedeki yaşlı bakımı programında okuyan öğrencilerle sınırlıdır.

Çalışmanın Etik Boyutu

Araştırma öncesi Bozok Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Araştırma Protokol No:13.03.2017/46) ve araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden sözel onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 20.44 ± 2.31 'dir. Öğrencilerin %72.9'unun kız, %51.1'inin 2. sınıf, %49.6'sının en uzun yaşadıkları yerin il merkezi olduğu, %51.9'unun yaşlı ile aynı evde yaşadığı, %44.1'inin büyükanne ve büyükbabası ile yaşadığı ve %78.2'sinin mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmak istediği bulunmuştur (Tablo 1).

Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması 84.78 ± 9.24 olup, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 1. Yaşlı bakımı programı öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri (n=133)

	Sayı	Yüzde
Yaş		
20 yaş ve altı	82	61.7
20 yaş üstü	51	38.3
Yaş ortalaması	20.44±2.31	
Cinsiyet		
Kız	97	72.9
Erkek	36	27.1
Sınıf		
1.sınıf	65	48.9
2.sınıf	68	51.1
Medeni durum		
Bekar	129	97.0
Evli	4	3.0
En uzun süre yaşadıkları yer		
İl	66	49.6
İlçe	52	39.1
Köy	15	11.3
Yaşlı ile aynı evde yaşama durumu		
Evet	69	51.9
Hayır	64	48.1
Birlikte yaşanan yaşlı bireyler		
Büyükanne-Büyükbaba	30	44.1
Sadece büyükbaba	25	36.8
Sadece büyükanne	10	14.7
Kendi anne babası	3	4.4
Yaşlı bireylerle çalışma isteği		
Var	104	78.2
Yok	29	21.8

Tablo 2. YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları

Alt Boyut	Ort±ss (Min-Max)
Yaşlımın yaşamını sınırlama	34.81± 3.93 (16-45)
Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık	31.16±5.41 (8-40)
Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık	18.80±3.92 (8-30)
YATÖ Toplam Puan	84.78±9.24 (47- 108)

Öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü sınıf, yaşadıkları yer ve yaşlı birey/bireylerle birlikte yaşama durumlarının

yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını anlamlı şekilde etkilemediği belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 3). Mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmak istemeyen öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutumlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3).

Mezun olduktan sonra öğrencilerin %78.2'sinin yaşlı bireylerle çalışmak istediği, %21.8'inin ise yaşlı bireylerle çalışmak istemediği bulunmuştur (Tablo 4). Öğrencilerin yaşlı bireylerle en çok çalışmak isteme nedenleri "Yaşlılara bakım vermeyi seviyorum" (%24.1) ve "Bakım ihtiyaçları fazla" (%18.2) iken çalışmak istememe nedenleri ise "Farklı bir meslek üyesi olmak istiyorum" (%41.4) ve "Her yaş grubu birey ile çalışmak isterim" olarak belirtilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmak isteme durumu (n=133*)

	Sayı	Yüzde
İsteyen	104	78.2
İstemeyen	29	21.8
İsteme Nedenleri n=104*		
Bakım ihtiyaçları daha fazla	19	18.2
Gençlerle çalışmaktan daha kolay	3	2.8
Dualarını almak için	4	3.8
Yaşlılara bakım vermeyi seviyorum	25	24.1
Daha anlayışlı ve şefkatliler	12	11.6
Tecrübelerinden faydalanmak istiyorum	17	16.3
Yaşlı bakımı okuduğum için	12	11.6
İlerde bende yaşlanacağım	12	11.6
İstememe Nedenleri n=29*		
Yaşlıları anlamak zor	3	10.4
Gençlerle daha iyi anlaşırım	4	13.7
Bakım gereksinimleri fazla ve zor	3	10.4
Her yaş grubu birey ile çalışmak isterim	7	24.2
Farklı bir meslek üyesi olmak istiyorum	12	41.4

* Yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin bazı özelliklerine göre YATÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları

	Değişkenler	YATÖ Alt Boyutları			YATÖ Toplam Ort±ss
		Yaşamını Sınırlama Ort±ss	Olumlu Ayrımcılık Ort±ss	Olumsuz Ayrımcılık Ort±ss	
Cinsiyet	Kadın	35.09±3.48	31.43±4.71	18.79±4.11	85.31±8.86
	Erkek	34.05±4.93	30.44±6.97	18.83±3.39	83.33±10.17
	Test	-0.499	-0.064	-0.180	-0.773
	p	0.618*	0.949*	0.857*	0.439*
Yaş	≤20	34.52±4.11	31.54±4.59	18.62±4.15	84.69±9.43
	>20	35.27±3.61	30.54±6.51	19.09±3.52	84.92±9.01
	Test	-0.870	-0.404	-0.636	-0.002
	p	0.384*	0.686*	0.524*	0.998*
Sınıf	1. sınıf	34.80±4.13	31.23±5.33	19.33±4.24	85.36±9.02
	2. sınıf	34.82±3.76	31.10±5.52	18.29±3.54	84.22±9.47
	Test	-0.529	-0.124	-1.584	-0.635
	p	0.597*	0.901*	0.113*	0.525*
Yaşanılan yer	İl	34.75±4.08	30.98±5.04	18.40±4.23	84.15±10.47
	İlçe	34.94±3.88	31.13±5.97	19.17±3.74	85.25±8.52
	Köy	34.60±3.69	32.06±5.20	19.26±3.05	85.93±5.22
	Test	0.001	0.827	1.288	0.267
p	1**	0.661**	0.525**	0.875**	
Yaşlı ile aynı evde yaşama durumu	Evet	35.31±3.32	31.57±5.18	19.49±3.73	86.38±8.26
	Hayır	33.00±5.29	29.68±6.00	16.34±3.64	79.03±10.37
	Test	-0.561	-1.257	-0.961	-0.696
	p	0.575*	0.209*	0.337*	0.486*
Yaşlı bireylerle çalışma isteği	Var	35.31±3.32	31.57±5.18	19.49±3.73	86.38±8.26
	Yok	33.00±5.29	29.68±6.00	16.34±3.64	79.03±10.37
	Test	-2.533	-1.455	-3.665	-3.551
	p	0.011*	0.146*	0.000*	0.000*

*Mann Whitney U **Kruskall Wallis

Tablo 5. Yaşlılık ifadelerinin öğrencilere çağrıştırdığı kavramlar

Kavramlar*	Sayı	Yüzde
Şefkat	99	74.4
Bilgelik	82	61.7
İzolasyon	5	3.8
Yoksulluk	14	10.5
Bağlılık	46	34.6
Bolluk	17	12.8
Hastalık	60	45.1
Güçsüzlük	76	57.1
Çirkinlik	8	6.0
Depresyon	33	24.8
Politik güç	7	5.3
Bağımsızlık	5	3.8
Mutluluk	30	22.6
Zihinsel faaliyetlerde azalma	37	27.8
İşe yaramazlık	11	8.3
Bağımlılık	40	30.1
Yalnızlık	80	60.2

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir. Yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

TARTIŞMA

Bir üniversitedeki yaşlı bakımı programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür (Tablo 2). Literatürde öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumlu olduğu benzer çalışmalar vardır (7-9,11-15). Türk toplumunun geleneksel ve kültürel yapısından dolayı öğrencilerin çoğunlukla yaşlıya karşı tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik almış oldukları derslerinin de olumlu tutum sergilemelerinde etkileri olabilir. Nitekim ki Seven ve Dülger'in yaşlı bakım ve evde bakım öğrencileriyle yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlar görülmektedir (12). Çalışmamızdan farklı olarak yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin yaş ayrımcılığı konusunda orta düzey bir tutuma sahip olduğu (19,20), başka bir çalışmada ise öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu bulunmuştur (10). Altun ve Demirel yaptıkları çalışmada bu duruma toplum içerisinde yaşlılara atfedilen anlamın saygınlığın giderek azalmış olmasının etkili olduğunu ifade etmişlerdir (20).

Çalışmamızda kız öğrencilerin YATÖ puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür (Tablo 3). Çalışmamız literatürde yer alan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (7,14,15,21,29). Kadınların yaşlı ayrımcılığı sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olarak daha yüksek görüldüğü çalışmalarda bulunmaktadır (8,12,30). Altay ve Aydın kadın öğrencilerin puanının daha yüksek olmasının toplumda kadının bakım verici rolü olmasından ve kültürel özelliklerimizden kaynaklanabileceğini ifade etmektedir (8). Çalışmamızdan farklı olarak bazı çalışmalarda erkeklerin YATÖ puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek puana sahip olduğu bildirilmiştir (20,22,23).

Çalışmamızda öğrencilerin yaşları ile yaşlılara karşı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (Tablo 3). Bunun grubumuzun yaşlarının birbirine çok yakın olması durumundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar da çalışmamızla benzerlik göstermektedir (7,20,22,24). Çalışmamızdan farklı olarak Kaplan-Serin ve Tülüce hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada yaş ve yaşlılara karşı tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve yaşları daha yüksek olan öğrencilerin yaşlılara karşı düşük düzeyde olumlu tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir (19).

Çalışmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ve yaşlılara karşı olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (Tablo 3). Tuna'nın sağlık hizmetleri meslek yüksekokulundaki öğrencilerle yaptığı çalışmada bu yönüyle çalışmamızla benzerlik göstermektedir (25). Çalışmamızdan farklı olarak Ünsar ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada üçüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere göre yaşlılara karşı daha olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir (14).

Çalışmamızda öğrencilerin yaşadıkları yer ve yaşlılara karşı olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (Tablo 3). Literatürde yer alan çalışmalar çalışmamızla benzerlik göstermektedir (22,25-27). Altay ve Aydın'ın hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada yaşanan yer ile yaşlılara karşı olan tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve daha küçük yerleşim yerlerinde yaşayanların yaşlılara karşı daha iyi iletişim içerisinde olduğu ifade edilmiştir (8).

Çalışmamızda öğrencilerin yaşlı ile aynı evde yaşama durumu ve yaşlılara karşı olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur (Tablo 3). Literatürde yer alan çalışmalar çalışmamızla benzerlik göstermektedir (25,27,31). Çalışmamızdan farklı olarak yapılan çalışmalarda yaşlı ile aynı

evde yaşayan öğrencilerin daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülürken, bu durum öğrencilerin birlikte yaşadıkları yaşlılardan etkilenerek yaşlı ve yaşlılık sürecine ilişkin olumlu tutumlarının arttığı şeklinde ifade edilmiştir (8,14,15,19).

Çalışmamızda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlılarla çalışma isteği ve yaşlılara karşı olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 3). Yaşlılarla çalışmak isteyen öğrencilerin yaşlılara karşı daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür (Tablo 3). Çalışmamızda yaşlılarla en fazla çalışma isteme nedenleri ise yaşlılara bakım vermeyi sevmeye ve yaşlıların bakım ihtiyaçlarının fazla olması olarak verilmiştir. Yaşlılarla en fazla çalışma istememe nedenleri ise farklı bir meslek üyesi olmak istemeleri ve her yaş grubundan birey ile çalışmak istemeleri şeklinde ifade edilmiştir (Tablo 4). Sağlık hizmetleri meslek yüksek okulundaki öğrencilerle yapılan farklı çalışmalarda da mezuniyetten sonra yaşlılarla çalışmayı isteyen grubun istatistiksel olarak anlamlı olmasa da YATÖ puan ortalaması daha yüksek çıkmıştır (12,25). Ünsar ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada da öğrencilerin çoğunun yaşlıya yönelik tutumları olumlu olmasına rağmen mezuniyetten sonra yaşlı ile çalışmak istemedikleri belirtilmiştir (14).

Ayrıca çalışmamızda öğrencilere bazı kavramlar verilerek yaşlılığın kendilerine hangi kavramları çağrıştırdığı sorulmuştur (Tablo 5).

Bu kavramlar sırasıyla en fazla “Şefkat” (%77,4), “Bilgelik” (%61,7) ve “Yalnızlık” (60,2) olarak ifade edilmiştir. Ünsar ve

arkadaşlarının çalışmasında da %78,1’inin “Şefkat”, %45,1’inin “Bağımlılık” ve %43,6’sının “Yalnızlık” kavramlarını çağrıştırdığı ve çalışmamızla benzer olarak öğrencilerin yaşlılara karşı olumlu tutum ve davranışlara sahip olduğu ve öğrencilerin yaşlılık dönemini hem fiziksel hem de psikososyal sorunların olduğu bir dönem olarak algıladıkları bildirilmiştir (14). Yetiş ve Gürbüz’ün sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada da sırasıyla “Şefkat” (%63,8), “Hastalık” (%35,3) ve “Güçsüzlük” (%40,9) kavramları ifade edilmiştir (28). Adıbelli ve arkadaşlarının ise çalışmasında çoğu öğrencinin yaşlılığı “Bağımlılık”, “Pasiflik” ve “Yoksulluk” olarak algıladığını belirtmiştir (7).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmamızda öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Yaşlı bireye yönelik ayrımcılığı önlemek ve öğrencilerin olumlu tutumlarını daha fazla geliştirmek için ders içeriklerinde yaşlıya ilişkin konuların daha çok vurgulanmasının yaşlı bakımında hizmet verecek olan diğer sağlık personellerinde de yaşlı ayrımcılığını azaltmada yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

*Bu çalışma 2018 yılında Ankara’da düzenlenen 1. Uluslararası 2. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization [WHO] [İnternet]. Multisectoral action for a life course approach to healthy ageing: draft global strategy and plan of action on ageing and health, Geneva, 2016 [Updated: 2021 Nov 10; Cited: 2016 Apr 22]. Available https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA69/A69_17-en.pdf?ua=1.
2. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. [İnternet]. [Updated: 2022 Feb 4; Cited: 2020 Apr 12]. Available <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-C4%B1-N-C3%BCfus-Kay-C4%B1t-Sistemi-Sonu-C3%A7lar-C4%B1-2021-45500&dil=1>.
3. Erdemir F. Yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin inanç ve tutumlar. Bilgili N, Kitiş Y, editörler. Yaşlılık ve yaşlı sağlığı. Ankara: Vize Yayıncılık; 2017. s. 31-42.
4. Ayalon L, Tesch-Römer C, editors. Contemporary perspectives on ageism. Springer Nature; 2018. p.2, 194.
5. Özdemir Ö, Bilgili, N. Sağlık hizmetlerinde yaşlı ayrımcılığı. Gülhane Tıp Dergisi. 2014; 56(2): 128-131.
6. Ayaz-Alkaya S, Birimoğlu-Okuyan C. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2017; 4(1): 43-52.
7. Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. Öğrenci hemşirelerin yaşlılığa ilişkin görüşleri ve yaşlılara karşı tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi. 2013; 6 (1): 2-8.
8. Altay B, Aydın T. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2015; 12(1): 11-18.
9. Galzignato S, Veronese N, Sartori R. Study of the attitudes and future intentions of nursing students towards working with older people: an observational study. Aging Clinical and Experimental Research. 2021; 1-6.
10. Mohammed RF, Omar AAA. Knowledge about elderly care and its relation to ageism attitude among undergraduate nursing students. American Journal of Nursing. 2019; 7(1): 73-78.
11. Özbek-Yazıcı S, Kalaycı I, Kaya E, Tekin A. Yaşlı Bakım Programı Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi. 2015; 8(2): 77-87.
12. Seven A, Dülger H. Sağlık bakım hizmetleri bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler. Pearson Journal of Social Sciences & Humanities. 2020;5(7): 363-371.
13. Usta YY, Demir Y, Yönder M, Yıldız A. Nursing students' attitudes toward ageism in Turkey. Archives of Gerontology and Geriatrics. 2012; 54(1): 90-93.
14. Ünsar S, Erol Ö, Kurt S, Türüng F, Dinlegör-Sekmen İ, Sak C, Türksen S. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi. 2015; 4(2): 61-67.
15. Smith ML, Bergeron CD, Cowart C, Ahn S, Towne Jr SD, Ory MG, et al. Factors associated with ageist attitudes among college students. Geriatrics & gerontology international. 2017; 17(10): 1698-1706.
16. Vefikuluçay-Yılmaz D, Terzioğlu F. Yaşlı ayrımcılığı ve hemşirelik. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi. 2010; 2 (2).
17. McConatha JT, Hayta V, Rieser-Danner L, McConatha D, Polat TS. Turkish and US attitudes toward aging. Educational Gerontology. 2004; 30(3): 169-183.
18. Vefikuluçay-Yılmaz D, Terzioğlu F. Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students. Turkish Journal of Geriatrics. 2011; 14(3).
19. Kaplan-Serin E, Tülüce D. Determining nursing students' attitudes and empathic tendencies regarding aged discrimination. Perspectives in psychiatric care. 2021; 57(1): 380-389.

20. Altun A, Demirel B. Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığıyla ilgili tutumları: Keskin MYO örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2020; 9(1): 423-434.
21. Kaçan H, Dibekli E, Akkan K. Toplumda yaşayan bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutum düzeylerinin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2018; 11(2): 8-15.
22. Ayyıldız Nİ, Evcimen H. Yaşlı bakım programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*. 2018; 6(2): 14-24.
23. Kavuran E, Caner E. Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turkish Journal of Science and Health*. 2021; 2(2): 89-97.
24. Asiret GD, Kaymaz TT, Copur EO, Akyar I. Ageism attitude towards elderly: Young perspective. *International Journal of Caring Sciences*. 2017; 10(2): 819-827.
25. Tuna S. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu'ndaki öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi: Köyceğiz örneği. *İzmir Democracy University Health Sciences Journal*. 2020; 3(2): 145-156.
26. Çilingir D, Bulut E, Hintistan S. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2017; 10(3): 137-143.
27. Zaybak A, Özdemir H, Güneş Ü, Baran L. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2017; 33(1): 21-32.
28. Yetiş G, Gürbüz P. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlılık kavramı ve yaşlılar hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2018; 11(1): 26-33.
29. Bozdoğan Yeşilot, S., Yeşil Demirci, P., & Öztunç, G. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2020; 10(1), 87–93.
30. Kurtkapan, H. Gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları: Nevşehir örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2019; 9(1), 220–237.
31. Tosunöz, İ K., Güngör, S. Yaşlı ayrımcılığı: Hemşirelik ve yaşlı bakım teknikleri öğrencileri örneği. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 2021; 9(1), 176-190